

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора С.П. Семенця
про дисертаційну роботу Ірини Петрівни Стаднійчук

"Формування технічної компетентності техніків-механіків у процесі професійної підготовки в аграрних коледжах",

подану на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Практичне втілення концепції компетентнісної освіти, задекларованої на загальнодержавному рівні вимоги реформування і розвитку аграрного сектору економіки передбачають модернізацію чинної системи професійної підготовки майбутніх техніків-механіків в аграрних коледжах. Саме в умовах повноцінного і цілісного впровадження компетентнісного підходу досягається якісне оволодіння майбутніми аграріями професійними знаннями та вміннями, забезпечується розвиток їхніх особистісних утворень як іманентно властивих атрибутів суб'єктів професійного навчання. На цьому тлі потребує наукового виваженого вирішення проблема теоретичного обґрунтування й експериментальної перевірки моделі формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків у процесі професійної підготовки в аграрних коледжах.

Згідно із задумом дисертантки вирішення вищезазначеної проблеми, з одного боку, дозволить одержати соціально-значущу професійно-особистісну якість майбутнього техника-механіка, а з іншого – забезпечить вирішення низки суперечностей, серед яких ключовим називаємо протиріччя між об'єктивно існуючою потребою українського суспільства у підготовці професійно компетентних фахівців для аграрної сфери та недостатніми можливостями (ресурсами) сучасної системи аграрно-технічної освіти. Насправді практичне впровадження науково обґрунтованої моделі формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків у процесі професійної підготовки в аграрних коледжах цілком відповідає новим соціальним запитам, європейським цінностям, прийнятій концепції реформування і розвитку аграрної галузі економіки держави. Натомість погоджуємося з думкою здобувачки про брак спеціальних досліджень, що розкривали б проблему формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків у процесі навчання в аграрному коледжі. З огляду на вищезазначене, вважаємо, що актуальність дослідження І. П. Стаднійчук екстраполюється на три виміри: *науковий, соціальний і практичний*.

Глибоке осмислення дисертанткою суті науково-педагогічної задачі послугувало чіткому формулюванню мети дослідження, рельєфному окресленню його завдань. Опісля це дозволило здобувачці коректно визначити науковий інструментарій, себто, визначити об'єкт і предмет дослідження, виокремити його методи. У роботі лаконічно представлено наукову новизну одержаних результатів: авторкою посутньо розкрито те, що одержано вперше, категоріально і структурно визначено, що було вдосконалено і набуло

подальшого розвитку. Про практичне значення дисертаційної роботи дозволяє судити авторська методика формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків у аграрних коледжах, методичні рекомендації для педагогічних працівників з проблеми дослідження, а також методичне забезпечення лекційних, практичних і семінарських занять з фахових дисциплін.

З'ясовано, що результати дослідження експериментально впроваджено в навчальний процес чотирьох коледжів Вінницької, Полтавської та Черкаської областей, достатню широко апробовано на міжнародних, всеукраїнських, регіональних науково-практичних і науково-методичних конференціях. Здобувачка має достатню кількість публікацій, серед яких 20 одноосібних статей, методичний посібник, 10 тез у збірниках наукових конференцій.

Архітектура і логістика дослідження І. П. Стаднійчук репрезентує задачний підхід до вирішення науково-педагогічної проблеми: *теоретико-методологічне обґрунтування предмета дослідження (змістовий аналіз категоріального поля, теоретико-методологічний аналіз проблеми, конкретизація часткових задач) ⇔ системний аналіз і теоретичне моделювання розв'язання науково-педагогічної задачі (аналіз структурних елементів технічної компетентності, розроблення авторської моделі формування технічної компетентності та визначення умов її реалізації) ⇔ експериментальне впровадження авторської моделі, перевірка її ефективності і (реалізація методики формування технічної компетентності і техніків-механіків, контроль та оцінка її результативності).*

Науково зважено дисертантка підійшла вивчення теоретичних засад формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків. Тут зроблено акцент на теоретичному аналізі наукової літератури з філософії, психології, соціології, педагогіки, що, зрештою, дозволило здобувачці обґрунтувати необхідність цілеспрямованого формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків. Проникливо здобувачкою вивчено категоріальне поле досліджуваної проблеми, розкрито зміст базових понять дисертаційної роботи, серед яких засадничим названо технічну компетентність майбутніх техніків-механіків як інтегровану якість особистості (родова категорія) з чітко окресленими професійно-особистісними якостями (видові ознаки).

Методологічний рівень розв'язання порушеної дослідницею наукової проблеми представлено компетентнісним, діяльнісним, особистісно орієнтованим, системним і комплексним підходами, які окреслено в рамках єдиної гуманістичної парадигми освіти. Послугуючись логікою сходження від абстрактного (загального) до конкретного (часткового), авторка розкриває особливості професійної підготовки техніків-механіків сільськогосподарського виробництва, пов'язані зі специфікою майбутньої професійної діяльності та можливостями працевлаштування. Глибокому осмисленню проблеми дослідження слугує зроблений здобувачкою аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду, зокрема таких розвинених країн як Німеччина, Франція, США.

До здобутків відносимо те, що дисертантка в рамках науково-методичних основ формування технічної компетентності майбутніх техніків-

механіків окреслює її змістові складові, встановлює її структурні компоненти. Утілюючи системний підхід і послуговуючись системним аналізом, дослідниця встановлює структуру технічної компетентності техніків-механіків, до якої віднесено мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний компоненти. У визначеній структурі стрижневим постає мотиваційний компонент, що поєднує потреби, мотиви, цінності особистості майбутнього техника-механіка як суб'єкта навчальної діяльності.

Слід віддати належне авторському критеріально-рівневому інструментарію дослідження, у якому, власне кажучи, простежується ізоморфізм визначеній структурі технічної компетентності майбутніх техніків-механіків. Так, дисертанткою окреслено потребово-мотиваційний, когнітивно-гностичний, діялісно-технологічний та особистісні критерії, на основі яких встановлено три рівні сформованості технічної компетентності техніків-механіків (низький, середній, високий).

Переконливою є наукова позиція здобувачки про те, що мета і завдання спроектованого педагогічного процесу має відповідати соціальним запитам на професійно компетентних техніків-механіків аграрного виробництва і впроваджуватися впродовж трьох послідовних етапів: *починатися з діагностико-мотиваційного, продовжуватися на діялісно-методичному і завершуватися на рефлексивно-корекційному етапах*. Зауважимо, що визначена авторкою етапність репрезентує структуру навчальної діяльності, результатом якої є формування інтегральної особистісної якості – технічної компетентності.

Науковий доробок дисертантки збагачено принципами підготовки майбутніх техніків-механіків в аграрних коледжах. Нею виокремлено як загальнодидактичні, так і специфічні (методичні) принципи. На нашу думку, зваженою видається дидактико-методична позиція авторки про те, що вирішенню порушеної в роботі проблеми слугують принципи домінування практичної складової в загальній системі навчання, поєднання наочності з розвитком абстрактного мислення, спрямованості педагогічного процесу на розвиток технічних здібностей студентів.

Імпонує проведенне пілотажне дослідження з метою з'ясування чинників формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків. Авторкою застосовано методику експертного оцінювання (факторного ранжування), до якої долучено 30 педагогічних працівників чотирьох коледжів. Було встановлено, що найбільший вплив має фактор «перспективне планування процесу формування технічних здібностей студентів», а найменший – «контроль оволодіння студентами технічними дисциплінами». Доведено, що думки всіх експертів узгоджені між собою, а одержані емпіричні дані є вірогідними. Тут важливо зазначити, що одержані за результатами пілотажного дослідження результати здобувачкою ураховано при формулюванні педагогічних умов формування технічної компетентності техніків-механіків.

До істотних наукових здобутків І. П. Стаднійчук, що, насправді, склало наукову новизну одержаних результатів, відносимо створення й науково-теоретичне обґрунтування моделі формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків в аграрному коледжі. Проведене на цьому етапі дослідження характеризується цілеспрямованим пошуком структурності, реалізацією системного підходу та системного аналізу до вивчення навчального процесу в аграрному коледжі. За результатами моделювання дисертанткою виокремлено три блоки авторської моделі: методологічно-цільовий, технологічний і діагностико-корегувальний.

Здобувачкою кваліфіковано підготовлено і проведено дослідно-експериментальну ланку роботи, у якій дотримано вимоги валідності, репрезентативності і надійності. З'ясовано, що попередньо була розроблена програма експериментальної роботи, у якій визначено завдання, сплановано етапність і вказано послідовність реалізації. У педагогічному експерименті взяло участь 274 студенти чотирьох аграрних коледжів з різних регіонів України. Наріжним каменем експериментальної роботи послугувало поетапне впровадження й перевірка ефективності методики формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків, розробленої авторкою на основі інтерактивних технологій навчання. Послуговуючись статистичними гіпотезами (нульовою й альтернативною), критерієм Пірсона, дисертанткою зроблено статистично обґрунтований висновок про різномірність ЕГ і КГ наприкінці експерименту, а отже, засвідчено ефективність методики формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків в аграрному коледжі.

Віддаючи здобувачці належне, слід наголосити на теоретичному й практичному значенні зроблених у роботі висновків, в яких детально викладено основні результати дослідження, посутньо розкрито те, наскільки повно й вичерпно розв'язано поставлені в роботі завдання. У авторефераті лапідарно відображено основні положення дисертації.

Підсумовуючи вищезазначене, до вагомих результатів дисертаційної роботи відносимо:

- 1) модель формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків в аграрних коледжах;*
- 2) методику реалізації розробленої моделі як інтегровану систему, стратегією якої слугують інтерактивні технології навчання;*
- 3) зміст і структуру технічної компетентності і техника-механіка аграрного виробництва;*
- 4) визначення на основі факторного аналізу педагогічних умов формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків;*
- 5) обґрунтування засадничих принципів компетентнісної освіти майбутніх техніків-механіків в аграрних коледжах.*

Оцінюючи позитивно дисертацію І. П. Стаднійчук, доречно висловити окремі побажання, назвати дискусійні питання, до яких відносимо такі:

1. Висвітлюючи роль навчальної і виробничої (технологічної, переддипломної) практики у формуванні технічної компетентності майбутніх техніків-механіків (с. 122-129), слушно було б вказати її місце в технологічному блоці авторській моделі (с. 8 автореферату, с. 84 дисертації).

2. Прийнято говорити про розвиток технічний здібностей, а не про їх формування в юнацькому віці (с. 9 автореферату, с. 97 і с. 104 дисертації). Принагідно врахувати те, що здібності, згідно з дослідженнями Б.М. Теплова, не можуть існувати інакше, як в процесі розвитку. Крім цього, з вікової психології відомо, що вже в дошкільному віковому періоді створюються сприятливі умови розвитку конструктивно-технічних здібностей.

3. З огляду на реалізований в дисертації особистісно орієнтований підхід, а також гострий соціальний запит на культурноосвічену й культуротворчу особистість, слушно було б розширити трирівневу шкалу оцінювання (низький, середній і високий рівні) й виокремити, описати та експериментально віднайти найвищий (креативний, творчий) рівень сформованості технічної компетентності техніків-механіків.

4. У ході проведення педагогічного експерименту в аграрних коледжах цікаво було б прослідкувати динаміку формуванні технічної компетентності майбутніх техніків-механіків упродовж усіх років навчання. Дізнатися, на якому році навчання й завдячуючи чому досягався найбільший результат.

5. Зважаючи на предмет дослідження, цікаво було б з'ясувати вплив окреслених в роботі педагогічних умов на формування технічної компетентності майбутніх-техніків-механіків, зробити якісний аналіз.

Висновок. Зроблені окремі побажання, висловлені дискусійні питання ніяк не заперечують науковій цінності дослідження "Формування технічної компетентності техніків-механіків у процесі професійної підготовки в аграрних коледжах". Рецензована робота має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, а також вірогідними є результати дослідження. На основі змістово-теоретичного аналізу дослідження, вивчення теоретичної та експериментальної складових роботи, зроблено висновок, що дисертація є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням, в якому розв'язана актуальна наукова задача, одержані об'єктивно нові та науково обґрунтовані результати з педагогіки. Дисертаційна робота цілком відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України про "Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника" (№ 567 від 24 липня 2013 р.), що дає підставу для присудження Ірині Петрівні Стаднійчук наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

професор кафедри математичного аналізу

Житомирського державного університету імені Івана Франка,

доктор педагогічних наук, професор

Семенець С.П.